

แบบฟอร์มมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOP)

ชื่อหน่วยงาน ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุดรธานี	คู่มือการปฏิบัติงานการขับเคลื่อนตัวชี้วัด
	ชื่อตัวชี้วัด ๑.๕ ระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพ น้ำประปาหมู่บ้าน (ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓)

๑. วัตถุประสงค์ (Objectives)

๑.๑ เพื่อเป็นกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านตามแนวทางพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด ๓ C (Clear Clean Chlorine)

๑.๒ เพื่อใช้ข้อมูลความสำเร็จในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนข้อมูลแนวโน้มคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านได้มาตรฐานเพิ่มมากขึ้น

๒. ขอบเขต (Scope)

๒.๑ แสดงกระบวนการปฏิบัติงานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด (ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓)

๒.๒ แสดงกระบวนการปฏิบัติงานของศูนย์อนามัยที่ ๘ อุดรธานี ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพประปาหมู่บ้าน

๓. คำจำกัดความ (Definition) (ถ้ามี)

จำนวนระบบประปาหมู่บ้านใน อปท. เป้าหมาย ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด (ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓)

- ระบบประปาหมู่บ้าน คือ ระบบประปาที่มีขนาดเล็ก ให้บริการในพื้นที่ไม่กว้างมากนักอาจจะ ๑-๒ หมู่บ้าน
- ประชาชนหรือผู้ใช้น้ำในพื้นที่ไม่เกิน ๕,๐๐๐ คน ซึ่งอาจจะมี การบริหารจัดการ โดยเทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลคณะกรรมการบริหารกิจการประปาหมู่บ้าน หรืออยู่ภายใต้การบริหารของ วัดโดยมีระบบการจัดการตั้งแต่แหล่งน้ำดิบ ระบบผลิต ระบบฆ่าเชื้อโรค และระบบจ่ายน้ำสู่ประชาชน น้ำประปาหมู่บ้าน หมายความว่า น้ำจากระบบประปาหมู่บ้านตามนิยามข้อ ๑
- มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน คือ มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านตามแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด ๓ C (Clear Clean Chlorine)
- เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ หมายถึง คุณภาพน้ำทางด้านกายภาพ ทางด้านเคมี และทางด้านชีวภาพ ตามประกาศกรมอนามัย เรื่อง เกณฑ์คุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวน ๒๑ พารามิเตอร์

๔. ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

๔.๑ กระทรวง/เขต/กรมอนามัย (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม)

- เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับพื้นที่ให้สอดคล้องตามบทบาทภารกิจของกระทรวงสาธารณสุขและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- ผลักดันกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านให้ได้มาตรฐานผ่านทางคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำแห่งชาติ (กนช.)
- บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านได้แก่ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การประสานส่วนภูมิภาค สถาบันการศึกษาและภาคเอกชน
- กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด ผลผลิต ผลลัพธ์ กรอบแนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านร่วมกับศูนย์อนามัย
- จัดทำรูปแบบ กระบวนการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข ทั้งในรูปแบบ Online (E-learning) และ Onsite
- รวบรวม เรียบเรียงและจัดทำเอกสาร คู่มือการดำเนินงาน องค์ความรู้ เครื่องมือ และสื่อที่จำเป็นสำหรับสนับสนุนการดำเนินงานเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำบริโภคให้แก่หน่วยงานในพื้นที่
- รวบรวม วิเคราะห์ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน สถานการณ์คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน รายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำบริโภคตามรายการข้อมูลเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในระบบเฝ้าระวังฯ (DOHDashboard) ของกรมอนามัย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าว
- วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านนำเสนอต่อผู้บริหารกรมอนามัยและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนนโยบายระดับชาติ

๔.๒ ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี

- เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในระดับพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข
- สนับสนุนการใช้กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านให้ได้มาตรฐานผ่านคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำจังหวัด คณะกรรมการสาธารณสุขจังหวัด (คสจ.) เพื่อผลักดันการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านในระดับจังหวัด
- บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ภาคสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค สำนักงานทรัพยากรน้ำบาดาลภาค การประสานส่วนภูมิภาคเขต การประสานส่วนภูมิภาคสาขา สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน
- สนับสนุนและร่วมดำเนินการกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล อบต.) ในการพัฒนา

คุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านตามกระบวนการหรือกลไกที่กำหนดรายงานผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด

- สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน อาสาสมัครเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน ในรูปแบบของการอบรม Training on the Job (OJT) หรือผ่านระบบ E- learning ที่ส่วนกลางจัดทำขึ้น
- วิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านนำเสนอต่อผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขับเคลื่อนในเชิงนโยบายในระดับท้องถิ่นต่อไป
- รวบรวม สรุปผลการดำเนินงาน วิเคราะห์สถานการณ์และให้ข้อเสนอแนะ ผ่านหน่วยงานที่ร่วมบูรณาการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ระดับเขต และส่วนกลาง

๔.๓ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

- กิจกรรมการรับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน(ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓)
 - คัดเลือกรายชื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการพัฒนาขับเคลื่อน(ตัวแทนระดับจังหวัด)
 - สนับสนุนการประเมินระบบประปาหมู่บ้าน
 - สนับสนุนการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน
 - ส่งเสริมการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างง่าย อปท. และ ภาคประชาชน
- กิจกรรม พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน
 - ให้คำปรึกษาและสามารถส่งต่อช่องทางในการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สสจ. สสอ. รพสต. อปท. ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านได้
 - สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่สสจ. สสอ. รพสต. อปท. ผ่านรูปแบบ On the Job training(OJT) ที่เครือข่ายผลิตน้ำในพื้นที่ให้การสนับสนุน หรือผ่านช่องทางการอบรม ระบบ E- learning ที่ส่วนกลางจัดทำหรือ ตามที่ศูนย์อนามัยหรือหน่วยงานในพื้นที่จัดการอบรม (Onsite)

๔.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- กิจกรรม การรับรองมาตรฐานคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน(ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้กรมอนามัย พ.ศ. ๒๕๖๓)อปท.ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายการขับเคลื่อนต้องดำเนินการ ดังนี้
 - ประเมินศักยภาพของระบบประปาหมู่บ้านในความรับผิดชอบของตนเองทุกระบบ (Self Assessment)
 - รับการประเมินระบบประปาหมู่บ้านจากเจ้าหน้าที่ศูนย์อนามัย สสจ. สสอ. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - ปรับปรุงระบบประปาหมู่บ้านตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่
 - ให้ความร่วมมือตรวจสอบคุณภาพน้ำและสุ่มเฝ้าระวังคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านทุกระบบตามที่เจ้าหน้าที่ได้ระบุจุดเก็บตัวอย่างไว้ เพื่อวิเคราะห์คุณภาพน้ำของระบบประปาหมู่บ้านแต่ละระบบ

- ถ่ายทอดและส่งเสริมการตรวจสอบคุณภาพน้ำอย่างง่ายแก่ผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน และแกนนำชุมชน

- กิจกรรม พัฒนาศักยภาพผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้าน

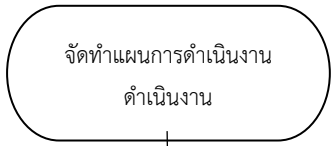
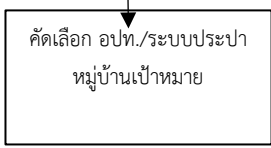
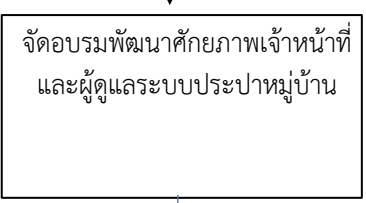
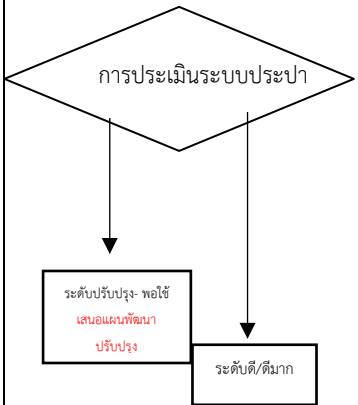
- เข้ารับการพัฒนาศักยภาพพื้นฐาน เทคนิคการดูแลระบบประปาหมู่บ้าน เทคนิคการดูแลคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเครื่องมือและชุดความรู้ผ่านรูปแบบ On the Job training (OJT) ที่เครือข่ายผลิตน้ำในพื้นที่ให้การสนับสนุนหรือผ่านช่องทางการอบรม ระบบ E- learning ที่ส่วนกลางจัดทำหรือ ตามที่ศูนย์อนามัยหรือหน่วยงานในพื้นที่จัดการอบรม (Onsite)

๕. เอกสารอ้างอิงระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานต่างๆ (สำหรับส่วนงานย่อย)

- คู่มือแนวทางการดำเนินงานเพื่อขอรับรองคุณภาพน้ำประปาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้
- คู่มือหลักเกณฑ์และมาตรฐานคุณภาพระบบประปาหมู่บ้านขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- แบบประเมินคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน(ใช้แหล่งน้ำผิวดิน)
- แบบประเมินคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน(ใช้แหล่งน้ำบาดาล)

๕ ขั้นตอนการปฏิบัติ (Procedure)

๕.๑ การประเมินคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด(ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้ กรมอนามัย พ.ศ.๒๕๖๓)

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑		จัดทำแผน/กิจกรรมการดำเนินงาน	๗ วัน	ศอ.๘
๒		๑. สาธารณสุขจังหวัดคัดเลือก อปท. ที่มีโอกาสในการพัฒนา ๒. ให้คำแนะนำแก่ อปท. ในการเข้าร่วม	๑๕ วัน	ศอ./สสจ.
๓.		๑.จัดทำFlyer ประชาสัมพันธ์หลักสูตร ๒.จัดทำหนังสือเชิญเจ้าหน้าที่ อปท. และผู้ดูแลระบบประปาหมู่บ้านเข้ารับการอบรม ๓.จัดทำหนังสือเชิญวิทยากร ๓.จัดทำแบบฟอร์มหรือ ลิงค์สำหรับรับสมัครเข้ารับการอบรม/แบบรายงานตัวอบรมประจำวัน ๔.จัดทำประกาศนียบัตรสำหรับผู้ผ่านการอบรม ๕.จัดทำข้อสอบสำหรับทดสอบการอบรม ๖.จัดทำสรุปการจัดอบรม ๗.จัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ผ่านการอบรม ๘.จัดทำหนังสือรายงานการฝึกอบรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๓๐ วัน	ส่วนกลาง/ศอ.
๔.		๑.ประเมินคุณภาพระบบประปาตามแบบของกรมทรัพยากรน้ำ (แบบบาดาล/ผิวดิน) ๒.กรอกรายละเอียดการประเมินลงไฟล์excel เพื่อรับทราบผลการประเมิน ๓.สรุปผลการประเมินหากได้ระดับดีหรือดีมากดำเนินการขั้นตอนต่อไป	๓๐ วัน	ศอ./สสจ./อปท.

ลำดับ	ผังกระบวนการ	รายละเอียดงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๕.		<p>๑.จัดทำหนังสือขอเบิกชุดทดสอบภาคสนามและอุปกรณ์เก็บตัวอย่างน้ำพร้อมแนบแผนกระจายสิ่งสนับสนุน</p> <p>๒.ดำเนินการตรวจสอบและเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>๓.ฝึกปฏิบัติและสาธิตการใช้ชุดทดสอบหน้างานผลิตและแกนนำครัวเรือนในชุมชน</p> <p>๔.บันทึกผลทดสอบภาคสนามและส่งตัวอย่างน้ำประปาตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ</p> <p>๕.จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน</p>	๒๑ วัน	ศอ./สสจ./อปท.
๖.		<p>๑.ประเมินผลทดสอบคุณภาพน้ำทางห้องปฏิบัติการ</p> <p>๑.๑ กรณีไม่ผ่าน ทวนสอบระบบประปาและพิจารณาเก็บน้ำซ่อม</p> <p>๑.๒. กรณีผ่าน รวบรวมเอกสารดำเนินการขั้นต่อไป</p>	๔๕ วัน	ศอ./อปท.
๗.		<p>๑.รวบรวมสรุปรายชื่อพร้อมแนบหลักฐานของ อปท. และ ระบบประปาหมู่บ้านของอปท.ที่ผ่านเงื่อนไขการขอรับรองมาตรฐานระบบประปาหมู่บ้าน (๓C)</p> <p>๒.จัดทำหนังสือขอรับรองระบบน้ำประปาหมู่บ้านสะอาด (๓C) ถึงอธิบดีกรมอนามัย</p> <p>๓.จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน</p>	๓๐ วัน	ศอ.

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ ๑ กรมอนามัยชี้แจงเป้าหมาย ศูนย์อนามัยจัดทำแผนการปฏิบัติงาน และชี้แจงรายละเอียดให้กับสาธารณสุขจังหวัดได้ทราบเพื่อนำไปวางแผนการดำเนินงานต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ นำข้อมูลจากการสำรวจฐานข้อมูลหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาคัดเลือก อปท.เป้าหมายที่สามารถพัฒนาระบบประปาหมู่บ้านได้ โดย อปท.ให้ความร่วมมือ

ขั้นตอนที่ ๓ กรมอนามัยหรือศูนย์อนามัยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้ดูแลระบบประปาและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๔ การตรวจประเมินรับรอง ทีมผู้ตรวจประเมินของศูนย์อนามัยหรือสาธารณสุขจังหวัดนำวันลงตรวจประเมินระบบประปากับพื้นที่ ในขั้นตอนการประเมินหากทีมตรวจประเมินยังไม่สอดคล้องกับหลัก ๓ c ให้ผู้ตรวจประเมินให้คำแนะนำแก่พื้นที่(หากกรณีสาธารณสุขจังหวัดลงตรวจประเมินให้แจ้งผลการตรวจประเมินมายังศูนย์อนามัย)โดยในการลงตรวจประเมินให้เก็บตัวอย่างน้ำส่งกองปฏิบัติการกรมอนามัยด้วย

ขั้นตอนที่ ๕ รับรองคุณภาพน้ำประปาหมู่บ้านสะอาดต้องเป็นไปตามหลัก ๓ c (Clear Clean Chlorine) และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำประปาดื่มได้โดยกรมอนามัยออกประกาศนียบัตรรับรองมาตรฐาน ระบบประปาหมู่บ้านสะอาดเพื่อมอบให้แก่ อปท.ที่ผ่านการรับรอง

ขั้นตอนที่ ๖ การรายงานผลตามตัวชี้วัด ศูนย์อนามัยที่ ๘ อุตรธานี รวบรวม วิเคราะห์ และส่งรายงานรายไตรมาสให้หน่วยงานส่วนกลาง ผ่านระบบศูนย์ติดตามผลการปฏิบัติการ (DOC) กรมอนามัย
